

بسم الله الرحمن الرحيم

رموز اعظم

جلد ۲

- مقاله سیزدهم در امراض کبد و مراره و طحال
مقاله چهاردهم در امراض امعا و مقعد
مقاله پانزدهم در امراض کلیه و مثانه
مقاله شانزدهم در امراض اعضا تناسل
مقاله هفدهم در امراض رحم
مقاله هجدهم در امراض ظهر و اطراف
مقاله نوزدهم در حمیات
مقاله بیستم در اورام و بشور ظاهر بدن
مقاله بیست و یکم در امراض جلد
مقاله بیست و دوم در امراض شجر و ظفر
مقاله بیست و سوم در امراض متفرقه
مقاله بیست و چهارم در تدبیر سموم و طرد حشرات و قتل حیوانات

مؤلف

حکیم محمد اعظم خان

مقدمه

دکتر محمد مهدی اصفهانی

با کوشش

رشید تفقد

سرشناسه: ناظم جهان، محمد اعظم - ۱۹۰۲ م	
Nazim Jahan, Muhammad A'zam Khan	
عنوان و نام پدیدآور: رموز اعظم / تالیف محمد اعظم خان. به کوشش: رشید تفقد، مقدمه محمد مهدی اصفهانی.	
مشخصات نشر: تهران: انتشارات المعی، ۱۳۹۳.	
مشخصات ظاهری: ۲ ج؛	
شابک دوره ای: ۲ - ۰۳ - ۷۵۵۳ - ۹۶۴ - ۹۷۸: شابک ج. ۱: ۸ - ۹۸ - ۷۵۵۳ - ۹۶۴ - ۹۷۸	
و شابک ج ۲: ۴ - ۵۴ - ۷۵۵۳ - ۹۶۴ - ۹۷۸، ۷۰۰۰۰۰ ریال	
وضعیت فهرست نویسی: فنی	
موضوع: پزشکی سستی -- متون قدیمی تا قرن ۱۴	
شاسه افزوده: تفقد، رشید، ۱۳۵۸.	
شاسه افزوده: اصفهانی، محمد مهدی. ۱۳۴۹، مقدمه نویس	
رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ R۱۳۵/ن۲۴۸	
رده بندی دیویی: ۶۱۰	
شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۲۵۴۳۲	

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تهران

آدرس: بلوار کشاورز خیابان عبدالله زاده کوچه زیبا پلاک ۴۰

تلفن: ۸۸۹۵۳۴۱۱

رموز اعظم (جلد ۲)

در امراض کبد، مراره و طحال، امعاء و مقده کلیه و مثانه، اعضاء تناسل، امراض رحم .
در امراض ظهر و اطراف، در حمیات، در اورام، در امراض جلد، شعر و ظفر، متفرقه..

تألیف: حکیم محمد اعظم خان، ناظم جهان

به کوشش: رشید تفقد و مقدمه استاد دکتر محمد مهدی اصفهانی

انتشارات المعی؛ چاپ: دانش پژوه

صحافی: آفرینش، لیتوگرافی: زاویه نور

چاپ اول: ۱۳۹۳، شمارگان: ۶۰۰

شابک ج. ۱: ۸ - ۹۸ - ۷۵۵۳ - ۹۶۴ - ۹۷۸ و شابک دوره: ۲ - ۰۳ - ۷۵۵۳ - ۹۶۴ - ۹۷۸

قیمت دوره ای: ۷۰/۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است

رموز اعظم گنجینه‌ای از دانش و تجربه در درمان بیماری‌ها

طب سنتی ما، میراثی گرانقدر مبتنی بر شواهد و محصول چند هزار سال کار علمی و تحقیق هزاران دانشمند، پزشک و درمانگر است که در طول قرون و اعصار، در مجموعه‌هایی کوچک و بزرگ گردآوری شده و علی‌رغم تطاول ایام و غفلت‌ها، بخش عظیمی از آن هنوز در دسترس و یا قابل ردیابی است.

در میان آثار به جای مانده، کتاب‌ها و رسالتی فراتر از معمول، در بردارنده انبوهی از اطلاعات علمی و تجربی ژرف و طبقه‌بندی شده وجود دارند که به پای آنها سال‌های بسیار از عمر حکیمان کم‌مانند، صرف شده است. به عبارت دیگر حیات علمی آنان در قالب سطور و اوراق این کتاب‌ها تراکم و تجمد یافته است. به ویژه آثاری که با بازبینی و نقد عالمانه و آزمون‌های مکرر آثار حکیمان پیشین شکل گرفته است.

این گونه آثار که خود به گونه‌ای برگزیده‌ای از مجموعه اطلاعات گذشتگان با افزوده‌های دیگر است ضمن گردآوری، گزیده نگاری، بازنگری و هم افزایی‌های پرفایده، راه را برای پویندگان راه حکیمان و اخلاف وارثان علم طب و رایت‌داران این عرصه هموار و طی طریق آنان را آسان می‌کنند. به ویژه آنکه هر چه به زمان حاضر نزدیک‌تر می‌شوند با توجه به مقتضیات عصر و تغییرات احتمالی شرایط اقلیمی، تطورات الفاظ و مصادیق آنها، زبانی آشناتر و بیانی به واقعیت‌ها نزدیک‌تر دارند.

یکی از نوادر روزگار که آثار پربرکت و فراوانی این چنین، به یادگار نهاده است حکیم و طبیب بزرگ و پارسی‌نگار، حکیم محمداعظم خان معروف به ناظم جهان متوفی به سال ۱۳۳۰ هجری قمری فرزند سلطان الاطباء حکیم شاه‌اعظم خان است که کثرت آثار و کیفیت ممتاز آنها با توجه به شرایط زمان و محدودیت طول زندگانی او، آدمی را عمیقاً به شگفتی و می‌دارد چرا که پیدااست به جزء اندکی استراحت ضروری، شب و روز عمر پربرکت او در تحقیق و تجربه و تألیف گذشته است.

به جز کتاب حاضر به عنوان رموز اعظم آثار پرمایه و استثنایی دیگری همچون اکسیر اعظم و نیز رکن اعظم (که چاپ نخست آن در ۱۲۸۱ و چاپ بعدی آن در ۱۲۹۷ هجری قمری صورت گرفته)، همچنین کتاب ارزشمند قربادین اعظم با ابتکار فهرست نگاری انواع داروها بر اساس بیماری‌های مشخص با تاریخ انتشار سال ۱۳۰۲ هجری قمری کتاب قسطاس اعظم (فرهنگنامه پزشکی) در ۲ جلد، محیط اعظم در شناخت ادویه مفرد در ۴ جلد با تاریخ انتشار نخستین ۱۳۱۳ هجری قمری نیز اعظم (علم نبض‌شناسی که شاید جامع‌ترین اثر در این زمینه باشد) با تاریخ انتشار اول در سال ۱۲۷۱ هجری قمری از او به یادگار مانده است و چه بسیار حکیمان و طبیبانی که همین آثار جامع و منسجم، آنها را از چشمه جوشان طب سنتی سیراب کرده است.

اما کتاب رموز اعظم که اینک در نشری نو با کار عمیق، دقیق، شبانه روزی، و چند ساله فاضل محترم آقای رشید تنفقد همراه با یادداشت‌ها و ژرف‌نگری در معرض بهره‌گیری اهل تحقیق و پژوهشگران و دانشجویان طب سنتی و داروسازی سنتی و جامعه پزشکی قرار می‌گیرد، کتابی است که طبع اولیه آن در دو جلد رحلی انتشار یافته بود. لیکن در شکل جدید با قلم

حروف چینی و با مقدمه و ضمائ آن در دو جلد منتشر می‌گردد.

با مراجعه به متن کتاب ملاحظه می‌گردد که عمده‌ترین منابع مورد استفاده حکیم اعظم عبارتند از فردوس الحکمه اثر علی بن ربن طبری، الحاوی تالیف رازی، قانون نوشته ابن سینا و نیز کتبی همچون کامل الصناعة الطبییه، الجماهر، صیدنه، معالجات بقراطیه، الاسباب و العلامات، ذخیره خوارزمشاهی، فصول بقراط و شروح آن، خلاصه التجارب، عشره کامله، لب لباب، معالجات افضلیه، معالجات عماد الدین محمود بن مسعود شیرازی و کتب متنوع و متعدد دیگر که حکیم اعظم هم‌زمان با نقل رهنمودهای حکما هر جا در مورد صحت یا اثر بخشی موضوعی تردید داشته یا بکارگیری کلمات مناسب تردید خود را نشان داده است.

به نظر می‌رسد که نشر مجدد و فاخر این اثر ماندگار در طب سنتی که آرزوی دیرین فراگیران و کاربران آن بود فرصت مجددی برای توسعه و بالندگی این دانش پرمایه فراهم آورد.

دکتر محمد مهدی اصفهانی

زمستان ۱۳۹۲

فهرست

مقدمه ناشر: رموز اعظم گنجینه‌ای از دانش و تجربه در	۶۱۵
درمان بیماری‌ها	۶۱۵
حکیم اعظم خان رامپوری	۶۱۵
آثار	۶۱۶
فصل ششم در خفقه الکبد	۶۱۶
فصل هفتم در حصات جگر	۶۱۸
فصل هشتم در تصفر کبد	۶۲۰
فصل نهم در سوء القینه	۶۲۱
فصل دهم در استسقا	۶۲۲
استسقا لحمی	۶۲۸
استسقا زقی	۶۴۶
استسقاء طبعی	۶۴۸
مفردات	۶۴۸
مرکیبات	۶۴۸
حکایات	۶۴۸
فصل یازدهم در یرقان	۶۴۸
یرقان اصفر	۶۴۸
یرقان اسود	۶۴۸
مفردات	۶۴۸
مرکیبات	۶۴۸
حکایات	۶۴۸
فصل دوازدهم در وجع الطحال	۶۵۵
درد سپرز حار	۶۵۵
درد سپرز بارد	۶۵۵
درد سپرز ریخی	۶۵۶
مفردات	۶۵۶
مرکیبات	۶۵۶
حکایات	۶۵۷
فصل سیزدهم در اورام طحال	۶۵۸
ورم دموی طحال	۶۵۹
ورم صفراوی طحال	۶۵۹
ورم بلغمی طحال	۶۶۰
ورم سوداوی طحال	۶۶۰
ورم ریخی طحال	۶۶۱
مفردات	۶۶۱
مرکیبات	۶۶۸
حکایات	۶۷۱
فصل چهاردهم در سده طحال	۶۷۱
مرکیبات	۶۷۱
مقاله سیزدهم در امراض کبد و موارده و طحال	۵۸۷
فصل اول در ضعف جگر	۵۸۸
ضعف جگر حار	۵۸۸
ضعف جگر بارد	۵۸۸
ضعف جگر یابس	۵۸۸
ضعف جگر رطب	۵۸۸
مفردات	۵۸۹
مرکیبات	۵۸۹
حکایات	۵۹۲
فصل دوم در سده و جگر و ماساریقا	۵۹۳
مفردات	۵۹۴
مرکیبات	۵۹۵
حکایات	۵۹۸
فصل سوم در وجع کبد	۵۹۹
درد جگر از حرارت جگر	۵۹۹
درد جگر از بروودت جگر	۵۹۹
درد جگر از ریح غلیظ	۵۹۹
درد جگر از نوشیدن آب سرد	۵۹۹
مفردات	۶۰۰
مرکیبات	۶۰۰
حکایات	۶۰۱
فصل چهارم در اورام جگر	۶۰۱
ورم حار جگر	۶۰۲
ورم بارد جگر	۶۰۳
ورم صلب جگر	۶۰۳
ورم از ضربه جگر	۶۰۳
مفردات	۶۰۵
مرکیبات	۶۰۵
حکایات	۶۱۲
فصل پنجم در بثور جگر	۶۱۵

فصل پانزدهم در حجارة الطحال. ۶۷۱

مقاله چهاردهم در امراض امعاء و مقعد

فصل اول در اسهال	۶۷۲
اسهال دماغی	۶۷۳
اسهال معدی	۶۷۴
[اسهال دوری]	۶۷۶
اسهال کبدی	۶۷۶
اسهال دموئیکبدی	۶۷۷
اسهال صغوی	۶۷۸
اسهال از جمیع اعضا	۶۷۹
مفردات	۶۸۰
مرکیبات	۶۸۱
حکایات	۷۰۸
فصل دوم در اسهال الدم	۷۱۴
مفردات	۷۱۵
مرکیبات	۷۱۵
حکایات	۷۲۰
فصل سوم در سحج و قروح امعاء	۷۲۰
مفردات	۷۲۱
مرکیبات	۷۲۳
حکایات	۷۲۵
فصل چهارم در خروج مده از امعاء	۷۲۶
مرکیبات	۷۲۶
فصل پنجم در زحیر	۷۲۷
زحیر صادق	۷۲۷
زحیر کاذب	۷۲۸
مفردات	۷۲۸
مرکیبات	۷۲۹
حکایات	۷۳۴
فصل ششم در مقص	۷۳۷
مفردات	۷۳۸
مرکیبات	۷۳۸
حکایات	۷۴۰
فصل هفتم در قولنج	۷۴۰
قولنج بلغمی و ریحی و ثفلی	۷۴۱
قولنج ورمی	۷۴۲
قولنج التوائی	۷۴۳
ایلاوس	۷۴۳

مفردات	۷۴۳۰
مرکیبات	۷۴۴
حکایات	۷۵۵
فصل هشتم در حصر	۷۵۷
مفردات	۷۵۷
مرکیبات	۷۵۷
فصل نهم در دیدان	۷۵۹
مفردات	۷۶۰
مرکیبات	۷۶۱
حکایات	۷۶۴
فصل دهم در بواسیر	۷۶۴
مفردات	۷۶۶
مرکیبات	۷۶۷
حکایات	۷۸۳
فصل یازدهم در ریح البواسیر	۷۸۷
مفردات	۷۸۸
مرکیبات	۷۸۸
حکایات	۷۹۰
فصل دوازدهم در نواصیر	۷۹۱
مفردات	۷۹۱
مرکیبات	۷۹۱
فصل سیزدهم در ورم مقعد	۷۹۲
مفردات	۷۹۲
مرکیبات	۷۹۲
فصل چهاردهم در شقاق مقعد	۷۹۳
مفردات	۷۹۳
مرکیبات	۷۹۳
فصل پانزدهم در استرخا مقعد	۷۹۴
مرکیبات	۷۹۴
فصل شانزدهم در خروج مقعد	۷۹۵
مفردات	۷۹۵
مرکیبات	۷۹۶
فصل هجدهم در حكة مقعد	۷۹۶
فصل هیزدهم در قروح مقعد	۷۹۶

مقاله پانزدهم در امراض کلیه و مثانه

فصل اول در ضعف کلیه	۷۹۷
ضعف کرده از حرارت گرفته	۷۹۷
ضعف کرده از برودت گرفته	۷۹۸

۸۳۳	مرکیبات	۷۹۸	ضعف کرده از اتساع مجاری گرده
۸۳۳	فصل دوازدهم در وجع مثانه	۷۹۸	مرکیبات
۸۳۳	درد مثانه از حرارت	۸۰۰	فصل دوم در هزال کلیه
۸۳۴	درد مثانه از برودت	۸۰۰	فصل سوم در وجع کلیه
۸۳۴	مرکیبات	۸۰۱	مفردات
۸۳۴	حکایات	۸۰۱	مرکیبات
۸۳۴	فصل سیزدهم در ریح مثانه	۸۰۲	حکایات
۸۳۴	مرکیبات	۸۰۲	فصل چهارم در ورم گرده
۸۳۴	حکایات	۸۰۳	ورم خار گرده
۸۳۴	فصل چهاردهم در جمود دم در مثانه	۸۰۳	ورم بارد گرده که از ماده بلغمی افتد
۸۳۵	مفردات	۸۰۴	ورم صلب گرده
۸۳۵	مرکیبات	۸۰۴	مفردات
۸۳۵	فصل پانزدهم در خلع مثانه	۸۰۴	مرکیبات
۸۳۶	مفردات	۸۰۵	حکایات
۸۳۶	فصل شانزدهم در عسر بول و احتباس آن	۸۰۶	فصل پنجم در قروح گرده کلیه
۸۳۶	احتباس و عسر بول از خلط لزج که در مجاری بول بسته	۸۰۷	مفردات
۸۳۶	شود	۸۰۷	مرکیبات
۸۳۶	احتباس و عسر بول از خلط صفراوی که بر مثانه	۸۰۹	فصل ششم در جرب کلیه
۸۳۶	ریزد	۸۱۰	مرکیبات
۸۳۶	احتباس غیر بول از حبس قصداً و یا به سبب خواب طولی	۸۱۰	فصل هفتم در ذیابیطس
۸۳۶	یا اشتغال ضروری	۸۱۰	ذیابیطس خار
۸۳۶	احتباس و عسر بول از شدت حرارت	۸۱۰	ذیابیطس بارد
۸۳۶	احتباس و عسر بول از ضعف حس مثانه که به لذع بول	۸۱۰	مفردات
۸۳۷	آگاه نشود تا آن را دفع نماید	۸۱۰	مرکیبات
۸۳۷	احتباس بول از استرخای عضله	۸۱۳	حکایات
۸۳۷	احتباس بول از انبساط لحم زاید	۸۱۴	فصل هشتم در حصاة و رمل گرده و مثانه
۸۳۷	فایده در ذکر اسباب دیگر که از آن احتباس و عسر بول	۸۱۷	مفردات
۸۳۷	افتد	۸۱۷	مرکیبات
۸۳۸	مفردات	۸۲۵	حکایات
۸۳۸	مرکیبات	۸۲۸	فصل نهم در اورام مثانه
۸۴۰	حکایات	۸۲۸	ورم خار مثانه
۸۴۱	فصل هفدهم در تقطیر بول	۸۲۹	ورم بلغمی مثانه
۸۴۱	تقطیر بول از حلت بول	۸۲۹	ورم صلب مثانه
۸۴۱	تقطیر البول از ضعف قوت ماسکه	۸۲۹	مرکیبات
۸۴۱	مفردات	۸۳۰	حکایات
۸۴۱	مرکیبات	۸۳۱	فصل دهم در قروح مثانه
۸۴۲	حکایات	۸۳۱	مرکیبات
۸۴۲	فصل هجدهم در سلس البول	۸۳۰	حکایات
۸۴۲	سلس البول از سردی مثانه و استرخای مثانه و عضله آن	۸۳۳	فصل یازدهم در جرب مثانه

۹۲۷	فصل سوم در سرعت انزال
۹۲۷	مفردات
۹۲۸	مرکبات
۹۳۷	فصل چهارم در کثرت شهوت
۹۳۸	مرکبات
۹۳۸	فصل پنجم در سیلان منی و مذی و ودی
۹۳۹	سیلان منی از کثرت منی
۹۳۹	سیلان منی از خلت منی
۹۳۹	سیلان منی از استرخا اوعیه و منی سردی مزاج آن
۹۳۹	سیلان منی از ضعف گرده
	فایده سیلان منی که به سبب تشنج عضله اوعیه منی باشد
۹۳۹	مفردات
۹۴۰	مرکبات
۹۴۴	حکایات
۹۴۵	فصل ششم در کثرت احتلام
۹۴۵	مفردات
۹۴۵	مرکبات
۹۴۵	حکایات
۹۴۶	فصل هفتم در فریسموس
۹۴۶	مرکبات
۹۴۶	فصل هشتم در غدیوط
۹۴۶	مرکبات
۹۴۶	فصل نهم در ابنه
۹۴۷	مفردات
۹۴۷	مرکبات
۹۴۷	فصل دهم در اورام انثیین
۹۴۷	ورم جار
۹۴۷	ورم بارد که از کثرت بلغم یا ریح بود
۹۴۸	ورم صلب
۹۴۸	مفردات
۹۴۹	مرکبات
۹۵۱	حکایات
۹۵۲	فصل یازدهم در وجع خصیتین و قضیب
۹۵۲	مرکبات
۹۵۲	حکایات
۹۵۲	فصل دوازدهم در عظم خصیتین
۹۵۳	مفردات
۹۵۳	مرکبات

۸۴۲	سلس البول از گرمی مثانه
۸۴۳	مفردات
۸۴۳	مرکبات
۸۴۵	فصل نوزدهم در بول فی الفراش
۸۴۶	مفردات
۸۴۶	مرکبات
۸۴۶	فصل بیستم در بول الدم
۸۴۷	مفردات
۸۴۷	مرکبات
۸۴۸	حکایات
۸۴۹	فصل بیست و یکم در حرقت البول
۸۵۰	فایده [حرقت به سبب نبود رطوبت مغریه مجری]
۸۵۰	مفردات
۸۵۰	مرکبات
۸۵۰	حکایات
۸۵۲	فصل بیست و دوم در قرچه مجری قضیب
۸۵۳	مفردات
۸۵۴	مرکبات
۸۶۲	حکایات

مقاله شانزدهم در امراض اعضا تناسل

۸۶۵	فصل اول در نقصان باه
۸۶۵	[عدم لزوم تاثیر داروی مبهی در هر مزاجی]
۸۶۵	نقصان باه از استراخای قضیب
۸۶۵	نقصان باه از قلت منی
۸۶۶	نقصان باه از سکون منی و فقدان لذع آن
۸۶۶	نقصان باه از ترک جماع
۸۶۶	نقصان باه از امور وهمیه
۸۶۶	نقصان باه از ضعف اعضای رییس و شریف
۸۶۶	نقصان باه از قلت ریح
۸۶۶	مفردات
۸۶۸	مرکبات
	فایده [هشدار در تراکیب سمیه و تذکار در استعمال ادویه]
۸۸۳	
۹۲۲	حکایات
۹۲۲	فصل دوم در معظمت ذکر و ملذذات و منزلات
۹۲۳	مفردات
۹۲۳	مرکبات

۹۶۹	حکایات
۹۷۲	فصل دوم در سرطان رحم
۹۷۳	مرکبات
۹۷۳	فصل سوم در جروح و قروح رحم
۹۷۴	مفردات
۹۷۴	مرکبات
۹۷۵	حکایات
۹۷۶	فصل چهارم در اختناق رحم
۹۷۷	مفردات
۹۷۷	مرکبات
۹۷۸	حکایات
۹۷۹	فصل پنجم در احتباس طمث
۹۸۰	احتباس حیض از قلت خون
۹۸۰	احتباس حیض از غلظت خون
۹۸۰	احتباس حیض از خلط غلیظ که در رحم سده افکند
۹۸۰	احتباس حیض از حرارت یا بیبوست که موجب انسداد دهن عروق رحم گردد
۹۸۰	احتباس حیض از سمن
۹۸۱	مفردات
۹۸۱	مرکبات
۹۸۵	حکایات
۹۸۶	فصل ششم در کثرت طمث
۹۸۶	کثرت طمث از غلبه خون
۹۸۶	کثرت طمث از حدت و رقت خون
۹۸۶	کثرت طمث از غلبه بلغم مایی و سودایی حاد
۹۸۷	مفردات
۹۸۷	مرکبات
۹۹۱	حکایات
۹۹۲	فصل هفتم در شقاق رحم
۹۹۲	مرکبات
۹۹۲	فصل هشتم در سیلان الرحم و بیان
۹۹۲	مفردات
۹۹۳	مرکبات
۹۹۷	حکایات
۹۹۷	فصل نهم در سیلان منی از رحم
۹۹۷	مرکبات
۹۹۸	فصل دهم عسر ولادت
۹۹۸	مفردات
۹۹۸	مرکبات

۹۵۳	فصل سیزدهم در عاقوتها
۹۵۳	فصل چهاردهم در ارتفاع خصیه و صغر آن
۹۵۳	مرکبات
۹۵۴	فصل پانزدهم در دوالی صفن و صلابت آن
۹۵۴	فصل شانزدهم در استرخای صفن
۹۵۴	فصل هفدهم در قروح ذکر خصیه و حوالی آن
۹۵۴	مفردات
۹۵۴	مرکبات
۹۵۵	حکایات
۹۵۵	فصل هیجدهم در تبثر خصیتین
۹۵۵	فصل نوزدهم در ورم قضیب
۹۵۵	مرکبات
۹۵۶	حکایات
۹۵۶	فصل بیستم در ختان
۹۵۶	فصل بیست و یکم در حکه قضیب و خصیه
۹۵۶	مفردات
۹۵۶	مرکبات
۹۵۷	فصل بیست و دوم در شقاق قضیب
۹۵۷	فصل بیست و سوم در ثلیل
۹۵۷	فصل بیست و چهارم در سده مجری قضیب
۹۵۷	فصل بیست و پنجم در اتساع مجری قضیب
۹۵۷	مفردات
۹۵۸	مرکبات
۹۵۹	فصل بیست و ششم در اعوجاج قضیب
۹۵۹	مفردات
۹۵۹	مرکبات
۹۵۹	فصل بیست و هفتم در فتق
۹۶۱	فایده [ضرورت درمان این بیماری]
۹۶۱	مفردات
۹۶۱	مرکبات
۹۶۳	حکایات

مقاله هفدهم در امراض رحم

۹۶۴	فصل اول در اورام رحم
۹۶۴	ورم حار رحم
۹۶۵	ورم بلغمی رحم
۹۶۵	ورم صلب رحم
۹۶۵	مفردات
۹۶۵	مرکبات

مرکیبات	۱۰۱۶
حکایات	۱۰۱۸
فصل بیست و پنجم در تدبیر حوامل	۱۰۱۸
مفردات	۱۰۱۹
مرکیبات	۱۰۱۹
حکایات	۱۰۱۹
فصل بیست و ششم در تدبیر زچه و مولود	۱۰۲۰
مفردات	۱۰۲۱
مرکیبات	۱۰۲۱
حکایات	۱۰۲۳

مقاله هژدهم در امراض ظهر و اطراف

فصل اول در حدبه و ریاح الافرسه	۱۰۲۵
مرکیبات	۱۰۲۵
فصل دوم در وجع الظهر و خاصره	۱۰۲۷
مفردات	۱۰۲۷
مرکیبات	۱۰۲۸
حکایات	۱۰۲۹
فصل سوم در وجع المفاصل و وجع الورك و عرق النساء و تقرس و وجع الركبه	۱۰۲۹
اوجاع مفاصل از ماده دموی	۱۰۳۱
اوجاع مفاصل از ماده خون صفراوی یا صفرا	۱۰۳۱
صرف	۱۰۳۱
اوجاع مفاصل از ماده مرکب از بلغم و صفرا و یا از سودا و صفرا	۱۰۳۱
اوجاع مفاصل از ماده بلغم	۱۰۳۱
اوجاع مفاصل از ماده سوداوی خالص	۱۰۳۲
اوجاع مفاصل از ماده ریخی	۱۰۳۲
تقرس	۱۰۳۲
وجع الورك و عرق النساء	۱۰۳۳
[طریق داغ کردن وجع الورك و عرق النساء]	۱۰۳۴
مفردات	۱۰۳۴
مرکیبات	۱۰۳۵
حکایات	۱۰۵۳
فصل چهارم در دوالی و داء القیل	۱۰۵۶
دوالی و داء القیل از خون غلیظ سوداوی	۱۰۵۶
داء القیل	۱۰۵۶
مرکیبات	۱۰۵۶
فصل پنجم در وجع العقب و وجع کف الرجل	۱۰۵۷

فصل یازدهم در احتیاس مشیمه و جنین مرده	۹۹۹
مفردات	۱۰۰۰
مرکیبات	۱۰۰۰
فصل دوازدهم در احتیاس نفاس	۱۰۰۰
مرکیبات	۱۰۰۰
حکایات	۱۰۰۱
فصل سیزدهم در تدبیر اسقاط حمل	۱۰۰۱
مفردات	۱۰۰۱
مرکیبات	۱۰۰۲
حکایات	۱۰۰۴
فصل چهاردهم در تدبیر منع حمل	۱۰۰۴
مفردات	۱۰۰۴
مرکیبات	۱۰۰۵
فصل پانزدهم در رجا	۱۰۰۵
مفردات	۱۰۰۶
مرکیبات	۱۰۰۶
حکایات	۱۰۰۷
فصل شانزدهم در حکه رحم	۱۰۰۷
مرکیبات	۱۰۰۷
فصل هفدهم در بواسیر رحم	۱۰۰۷
مرکیبات	۱۰۰۸
فصل هیجدهم در رتق	۱۰۰۸
فصل نوزدهم در تنوء رحم	۱۰۰۸
مرکیبات	۱۰۰۹
فصل بیستم در یا میلان رحم	۱۰۰۹
فصل بیست و یکم در اجتماع آب در رحم	۱۰۰۹
مرکیبات	۱۰۰۹
فصل بیست و دوم در نفخه رحم	۱۰۱۰
مرکیبات	۱۰۱۰
حکایات	۱۰۱۰
فصل بیست و سوم در عقر و عسر الحبل	۱۰۱۱
نکته [عقر از سوی مرد]	۱۰۱۲
[امتحان عقر]	۱۰۱۲
[علایم حبل]	۱۰۱۲
مفردات	۱۰۱۲
مرکیبات	۱۰۱۳
حکایات	۱۰۱۴
فصل بیست و چهارم در کثرت اسقاط	۱۰۱۶
مفردات	۱۰۱۶

مقاله نوزدهم در حمیات

۱۱۳۱	حکایات	۱۰۵۹	فصل اول در حمی یوم
۱۱۳۱	فصل پنجم در سرطان	۱۰۶۱	فصل دوم در حمی خلطی
۱۱۳۱	مفردات	۱۰۶۳	حمی دمووی
۱۱۳۱	مرکیبات	۱۰۶۵	حمی صفراوی
۱۱۳۳	فصل ششم در خنازیر	۱۰۶۷	حمی بلغمی
۱۱۳۳	مفردات	۱۰۶۹	حمی سوداوی
۱۱۳۳	مرکیبات	۱۰۷۱	حمی مرکبه و مختلطه
۱۱۳۵	حکایات	۱۰۷۳	حمی غشی
۱۱۳۵	فصل هفتم در ورم صلب	۱۰۷۴	حمی ویایی
۱۱۳۶	مفردات	۱۰۷۵	[حمیات اطفال]
۱۱۳۶	مرکیبات	۱۰۷۵	مفردات
۱۱۳۷	فصل هشتم در غدد	۱۰۷۵	مرکیبات
۱۱۳۷	مفردات	۱۱۰۱	[احکام ماء الشعیر]
۱۱۳۷	مرکیبات	۱۱۰۲	حکایات
۱۱۳۷	حکایات	۱۱۱۲	فصل سوم در حمی دقی
۱۱۳۷	فصل نهم در نفخه	۱۱۱۴	فایده [دق الشیخوخه دق الهرم]
۱۱۳۷	مفردات	۱۱۱۶	مفردات
۱۱۳۷	مرکیبات	۱۱۱۶	مرکیبات
۱۱۳۸	حکایات	۱۱۲۱	حکایات
۱۱۳۸	فصل دهم در دبيله		
۱۱۳۸	مفردات		
۱۱۳۸	مرکیبات		
۱۱۳۸	فصل یازدهم در دمل	۱۱۲۳	بثور
۱۱۳۹	مفردات	۱۱۲۳	فصل اول در فلغموتی
۱۱۳۹	مرکیبات	۱۱۲۴	فایده [سقاقلوس و غانفرایا]
۱۱۴۲	فصل دوازدهم در اورام مغایین	۱۱۲۴	مفردات
۱۱۴۲	مفردات	۱۱۲۴	مرکیبات
۱۱۴۲	مرکیبات	۱۱۲۵	حکایات
۱۱۴۴	حکایات	۱۱۲۶	فصل دوم در حمزه
۱۱۴۴	فصل سیزدهم در طاعون	۱۱۲۶	مفردات
۱۱۴۴	مفردات	۱۱۲۶	مرکیبات
۱۱۴۵	مرکیبات	۱۱۲۹	حکایات
۱۱۴۶	فصل چهاردهم در شری	۱۱۲۹	فصل سوم در ورم رخو
۱۱۴۶	مفردات	۱۱۲۹	مفردات
۱۱۴۶	مرکیبات	۱۱۲۹	مرکیبات
۱۱۴۸	حکایات	۱۱۳۰	حکایات
۱۱۴۸	فصل پانزدهم در تمله	۱۱۳۰	فصل چهارم در سلمه
۱۱۴۸	مرکیبات	۱۱۳۰	مفردات
۱۱۴۸	فصل شانزدهم در داخس	۱۱۳۰	مرکیبات

مقاله بیستم در اورام و بثور ظاهر بدن

۱۱۲۳	بثور
۱۱۲۳	فصل اول در فلغموتی
۱۱۲۴	فایده [سقاقلوس و غانفرایا]
۱۱۲۴	مفردات
۱۱۲۴	مرکیبات
۱۱۲۵	حکایات
۱۱۲۶	فصل دوم در حمزه
۱۱۲۶	مفردات
۱۱۲۶	مرکیبات
۱۱۲۹	حکایات
۱۱۲۹	فصل سوم در ورم رخو
۱۱۲۹	مفردات
۱۱۲۹	مرکیبات
۱۱۳۰	حکایات
۱۱۳۰	فصل چهارم در سلمه
۱۱۳۰	مفردات
۱۱۳۰	مرکیبات

۱۱۹۶	مفردات
۱۱۹۶	مرکبات
۱۱۹۸	حکایات

مقاله بیست و یکم در امراض جلد

۱۱۹۹	فصل اول در جذام
۱۲۰۰	مفردات
۱۲۰۰	مرکبات
۱۲۰۷	طریق استعمال چوب جینی
۱۲۱۳	حکایات
۱۲۱۵	فصل دوم در برص
۱۲۱۶	مفردات
۱۲۱۶	مرکبات
۱۲۲۲	فصل سوم در بهق ایض
۱۲۲۲	مفردات
۱۲۲۲	مرکبات
۱۲۲۴	فصل چهارم در بهق اسود و برص اسود
۱۲۲۴	مفردات
۱۲۲۴	مرکبات
۱۲۲۵	فصل پنجم در کلف و تمش و برش و خال
۱۲۲۵	مفردات
۱۲۲۶	مرکبات
۱۲۲۷	فصل ششم در دم میت و وسم و آثار قروح
۱۲۲۸	مفردات
۱۲۲۸	مرکبات
۱۲۲۹	فصل هفتم در بادشنام
۱۲۲۹	فصل هشتم در فساد لون
۱۲۳۰	مفردات
۱۲۳۰	مرکبات
۱۲۳۱	فصل نهم در شقوق اطراف و تقشر جلد
۱۲۳۲	مفردات
۱۲۳۲	مرکبات
۱۲۳۳	حکایات
۱۲۳۳	فصل دهم در سحوج جلد

مقاله بیست و دوم در امراض شعر و ظفر

۱۲۳۳	فصل اول در حزاز
۱۲۳۴	مفردات
۱۲۳۴	مرکبات

۱۱۴۹	مفردات
۱۱۴۹	مرکبات
۱۱۴۹	فصل هفتم در جمره و نار فارسی
۱۱۴۹	فصل هشتم در آبله فرنگ
۱۱۵۰	مفردات
۱۱۵۰	مرکبات
۱۱۶۸	حکایات
۱۱۶۹	فصل نوزدهم در عرق مدنی
۱۱۷۰	مفردات
۱۱۷۰	مرکبات
۱۱۷۱	فصل بیستم در جرب و حكه
۱۱۷۲	مفردات
۱۱۷۲	مرکبات
۱۱۷۹	حکایات
۱۱۸۱	فصل بیست و یکم در قویا
۱۱۸۲	مفردات
۱۱۸۲	مرکبات
۱۱۸۵	حکایات
۱۱۸۶	فصل بیست و دوم در چهارجن
۱۱۸۶	مفردات
۱۱۸۷	مرکبات
۱۱۸۷	فصل بیست و سوم در نالیل
۱۱۸۸	مفردات
۱۱۸۸	مرکبات
۱۱۸۸	فصل بیست و چهارم در نفاطات و نفاخات
۱۱۸۸	مرکبات
۱۱۸۸	حکایات
۱۱۸۸	فصل بیست و پنجم در بطم
۱۱۸۸	فصل بیست و ششم در سغه
۱۱۸۸	مفردات
۱۱۹۰	مرکبات
۱۱۹۱	فصل بیست و هفتم در جدري و حصیه
۱۱۹۲	فایده حمیقاً
۱۱۹۲	مفردات
۱۱۹۵	مرکبات
۱۱۹۵	حکایات
۱۱۹۵	فصل بیست و هشتم در بثور صغار و بثور غریبه
۱۱۹۶	[بثور لبی]
۱۱۹۶	فایده [بثور غریبه]

فصل اول در کثرت عرق	۱۲۵۰	فصل دوم در داء الثعلب و داء الحیه	۱۲۳۴
مفردات	۱۲۵۰	مفردات	۱۲۳۵
مرکبات	۱۲۵۰	مرکبات	۱۲۳۵
فصل دوم در عرق الدم	۱۲۵۱	حکایات	۱۲۳۷
فصل سوم در هزال و سمن	۱۲۵۱	فصل سوم در انتشار شعر و صلغ	۱۲۳۷
تدبیر قریه کردن	۱۲۵۱	مفردات	۱۲۳۷
تدبیر لاغر ساختن	۱۲۵۲	مرکبات	۱۲۳۷
مفردات	۱۲۵۲	فصل چهارم در تشقق شعر	۱۲۳۸
مرکبات	۱۲۵۲	فصل پنجم در نموسه	۱۲۳۸
فصل چهارم در انتفاخ و حكه اصابع	۱۲۵۴	فصل ششم در شیب	۱۲۳۸
مفردات	۱۲۵۴	مفردات	۱۲۳۹
مرکبات	۱۲۵۴	مرکبات	۱۲۳۹
حکایات	۱۲۵۴	فصل هفتم در حفظ شعراز بقوط و دراز و سیاه کردن آن	
فصل پنجم در صنان	۱۲۵۵	مفردات	۱۲۴۲
مفردات	۱۲۵۵	مفردات	۱۲۴۲
مرکبات	۱۲۵۵	مرکبات	۱۲۴۲
فصل ششم در فساد الاطراف بالبرد	۱۲۵۶	فصل هشتم در انبثات شعر	۱۲۴۲
فصل هفتم در حرق	۱۲۵۶	مفردات	۱۲۴۵
مفردات	۱۲۵۷	مرکبات	۱۲۴۵
مرکبات	۱۲۵۷	فصل نهم در حلق شعر و منع انبثات آن	۱۲۴۵
فصل هشتم در جراحات	۱۲۵۸	مفردات	۱۲۴۶
[هشدار به وقوع کزک در جراحات]	۱۲۵۹	مرکبات	۱۲۴۶
جراحت مرکب	۱۲۵۹	فصل دهم در قمل و صبیان	۱۲۴۷
جراحت البطن	۱۲۵۹	مفردات	۱۲۴۷
جراحت اسلحه مسمومه	۱۲۶۰	مرکبات	۱۲۴۷
مفردات	۱۲۶۰	فصل یازدهم در طلیقه	۱۲۴۸
مرکبات	۱۲۶۰	فصل دوازدهم در برص اظفار	۱۲۴۸
حکایات	۱۲۶۱	مرکبات	۱۲۴۸
فصل نهم در نشوب شوک و بیکان و مانند آن	۱۲۶۲	فصل سیزدهم در صفر اظفار	۱۲۴۸
مفردات	۱۲۶۲	فصل چهاردهم در وجع اظفار	۱۲۴۸
مرکبات	۱۲۶۲	فصل پانزدهم در جذام اظفار	۱۲۴۸
فصل دهم در قروح	۱۲۶۲	مرکبات	۱۲۴۹
قرحه بسیط	۱۲۶۲	فصل شانزدهم در تشقق اظفار	۱۲۴۹
قرحه مرکب	۱۲۶۲	فصل هفدهم در قلع اظفار	۱۲۴۹
قرحه عسر الاندمال	۱۲۶۲	فصل هژدهم در رض اظفار	۱۲۴۹
قرحه ساعیه	۱۲۶۴	فصل نوزدهم در موت الدم تحت الظفر	۱۲۴۹
قرحه اکله	۱۲۶۴	فصل بیستم در انتفاخ و خارش اظفار	۱۲۴۹
ناصر	۱۲۶۴		
مفردات	۱۲۶۵		

۱۲۸۹	روغن‌ها و مغزهای متغیر
۱۲۹۰	خمر
۱۲۹۰	کندش و آب قثاء الحمار و غاریقون سیاه و تربد
۱۲۹۰	زرد
۱۲۹۰	عناب الثعلب سیاه
۱۲۹۰	ذرايح و وزغه و مویزج و قشر برنج
۱۲۹۰	حربا
۱۲۹۰	سالامندرا
۱۲۹۰	ضفدع
۱۲۹۰	زهره سگ آبی
۱۲۹۱	زهره یوز
۱۲۹۱	زهره افعی
۱۲۹۱	ماهی سرد شده
۱۲۹۱	ارنب بحری
۱۲۹۱	شمر الاسد
۱۲۹۱	مفردات
۱۲۹۲	مرکیات
۱۲۹۵	حکایات
۱۲۹۶	فصل دوم در سموم ملذوغه
۱۲۹۶	لدغ الحیه
۱۲۹۶	لدغ عقرب
۱۲۹۷	گزیدن زنبور و مگس و مور و پشه
۱۲۹۷	گزیدن عنکبوت و رتیل
۱۲۹۷	گزیدن هزارپایه
۱۲۹۷	گزیدن شیر و پلنگ و یوز
۱۲۹۷	گزیدن آدمی
۱۲۹۸	گزیدن گرگ و میمون و سگ و غیره دیوانه
۱۲۹۸	گزیدن سگ دیوانه
۱۲۹۹	گزیدن گربه
۱۲۹۹	گزیدن راسو
۱۲۹۹	گزیدن مار دریایی
۱۲۹۹	کژدم دریایی
۱۲۹۹	ضفدع بحری
۱۲۹۹	سگ آبی و تمساح و ماهی سیاه
۱۲۹۹	گزیدن عضایه و حربا و سام ابرص
۱۳۰۰	گزیدن موش
۱۳۰۰	مفردات
۱۳۰۲	مرکیات
۱۳۰۵	حکایات

۱۲۶۶	مرکیات
۱۲۷۷	حکایات
۱۲۷۸	فصل یازدهم در سقطه و ضربه
۱۲۷۸	مفردات
۱۲۷۹	مرکیات
۱۲۸۲	حکایات
۱۲۸۲	فصل دوازدهم در تدبیر مسیوط
۱۲۸۲	فصل سیزدهم در کشر
۱۲۸۳	مرکیات
۱۲۸۳	فصل چهاردهم در خلج و وئی و وهن
۱۲۸۳	مفردات
۱۲۸۳	مرکیات
۱۲۸۴	فصل پانزدهم در اعیاء
۱۲۸۴	فایده [اعیاء به سبب خلطین رطبین]
۱۲۸۴	مفردات
۱۲۸۵	مرکیات
۱۲۸۵	مقاله بیست و چهارم در تدبیر سموم و طرد خشرات
۱۲۸۶	و قتل حیوانات ۱۲۸۶
۱۲۸۶	فصل اول در سموم مشروبیه
۱۲۸۶	فصل اول در سموم مشروبیه
۱۲۸۶	افیون و تاتوره و بیخ لقاح و بزر البنج و مانند آن دیگر
۱۲۸۷	اشیای متخدره
۱۲۸۷	اسهول کوفته و گشنیز تر خوردن
۱۲۸۷	سم الفار و شنگرف و زیبق مصعد و مردارسنگ
۱۲۸۸	زنگار و نوره و هرتال و صابون
۱۲۸۸	زاج و شب یمانی
۱۲۸۸	بیش و فرقیون
۱۲۸۸	بلادر
۱۲۸۸	حب السلاطین
۱۲۸۸	کلمات سیاه
۱۲۸۹	شواء مغموسه
۱۲۸۹	شیر فاسد
۱۲۸۹	یتوع
۱۲۸۹	سقمونیا
۱۲۸۹	ثافسیا و دقلی
۱۲۸۹	خربق
۱۲۸۹	جند بیدستر سیاه
۱۲۸۹	عنصل
۱۲۸۹	راوند چینی

فصل سوم در طرد حشرات و قتل حیوانات.....	۱۳۰۵
زنبور.....	۱۳۰۵
کیک.....	۱۳۰۵
ارضه.....	۱۳۰۶
ذباب.....	۱۳۰۶
مورچه.....	۱۳۰۶
سوس.....	۱۳۰۶
موش.....	۱۳۰۶
راسو.....	۱۳۰۶
سام ابرص.....	۱۳۰۶
فایده در ذکر بعضی ادویه قاتل چهارپایان.....	۱۳۰۶

خاتمه در بیان فهرست ادویه مرکبه ذوات اسماء

حرف الالف مشتمل بر ایارجات اطریقات انوشداروها و اثاناسیا و امروسیا ایزنها و اثیر الملوک و انکیابات ..	۱۳۰۷
حرف الباء مشتمل بر پاشویه بزשعنا و بنادق و بادمهرج برودات ..	۱۳۰۷
حرف التاء مشتمل بر تریاقات ترکیب کشتجات و تنزوی خطایی.....	۱۳۰۸
حرف الجیم المعجمه مشتمل بر جوارشات جواهر مهره ها و جلنجبین جوگراج ها.....	۱۳۰۸
حرف الحاء المهمله مشتمل بر حبوب حقه جات نسخه های حافظ الصحت و حلوا.....	۱۳۰۹
باب الخاء المعجمه مشتمل بر خمیره جات.....	۱۳۱۱
حرف الذال المهمله مشتمل بر دواء المسک دبید الورد و دواء اللک و دواء الکرکم و دواء التوتیا و دواء الکمون و	

دیگ بردیگ و دواء الترنجبین و دواء معتدل و دواء قشر بیض دیاقوذها.....	۱۳۱۲
حرف الذال المعجمه مشتمل بر ذرورات.....	۱۳۱۲
حرف الراء مهمله مشتمل بر روغن ها.....	۱۳۱۳
حرف الزاء معجمه مشتمل بر زروقات زرعوئی.....	۱۳۱۳
حرف السین مهمله مشتمل بر سفوفات سکنجبینات.....	۱۳۱۴
حرف الثین المعجمه مشتمل بر شربت ها شافات.....	۱۳۱۵
حرف الضاد معجمه مشتمل بر ضامادات.....	۱۳۱۷
حرف الطاء مهمله مشتمل بر اطلیه طیبخ ها.....	۱۳۱۷
حرف العین مهمله مشتمل بر عرقیات عجه ها.....	۱۳۱۸
حرف الفاء مشتمل بر قتيله ها و قلدفیون فلونیا فرزجه ها.....	۱۳۱۸
حرف القاف مشتمل بر اقراض قیروطیات.....	۱۳۱۹
حرف الکاف مشتمل بر گلقدنها کحل ها کلکلانج ..	۱۳۲۰
حرف اللام مشتمل بر لخلخه الموقات لبوبات.....	۱۳۲۰
حرف میم مشتمل بر مطبوخات و مسهلات ماء الاصول و ماء الجبن و ماء العسل و غیره ماء اللحم مراهم معجونات مفرجات مربیات.....	۱۳۲۰
حرف النون مشتمل بر نقوعات نطولات.....	۱۳۲۴
حرف واو مشتمل بر وجورات.....	۱۳۲۴
حرف یاء تحتانی مشتمل بر یاقوتی ها.....	۱۳۲۴
قطعه تاریخ جلد دوم رموز اعظم از نتیجه فکر مولوی محمد عبد الرحمن صاحب راسخ مالک اخبار بی مثال بنج.....	۱۳۲۴